

**ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИВАТНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**ЦК «МЕДСЕСТРИНСТВО»
Спеціальність
І5 «Медсестринство»**

**Навчальна дисципліна
МЕДСЕСТРИНСЬКА ЕТИКА ТА ДЕОНТОЛОГІЯ
Атестація самостійної роботи**

Самостійність студента (independence of the student) – це уміння систематизувати, планувати, здійснювати, контролювати й регулювати свою навчально-професійну діяльність і пізнавально-розумові дії без очевидної допомоги й прямого керівництва з боку викладача.

Виконайте ТРИ завдання

1.ТЕСТИ

2.Напишіть ДВА есе на пропоновані теми

А)«Етико-правове регулювання сучасних технологій (клонування, трансплантація, штучне запліднення, клінічні дослідження) в Україні і в світі»,

Б)«Техніки, які допомагають вберегти себе і близьких від небезпечних уражень та швидко повернутися до дійсності у кризових ситуаціях».

3. Підготуйте креативний конспект або презентацію на одне з нижченаведених варіантів завдань.

**Скористайтесь нижченаведеними
рекомендованою літературою, методичними порадами з написання есе і
термінологічним словником**

1.ТЕСТИ

1. Що є основоположним принципом медичної деонтології та клятви Гіппократа?

- A. Не нашкодь (primum non nocere) та діяти в інтересах пацієнта.
- B. Обов'язкове отримання матеріальної винагороди за кожну процедуру.
- C. Пріоритет інтересів закладу охорони здоров'я над інтересами пацієнта.
- D. Право лікаря відмовитися від надання допомоги без пояснення причин.

2.У якому випадку лікар має законне та етичне право розголошувати лікарську таємницю без згоди пацієнта?

- A. За усним запитом родичів пацієнта, які турбуються про його стан.
 - B. У разі наявності загрози поширення особливо небезпечних інфекційних захворювань.
 - C. Для публікації клінічного випадку в науковому журналі без ідентифікації.
 - D. За усним запитом колег з іншого відділення, які просто цікавляться діагнозом.
- Incorrect. Доступ до даних має лише персонал, безпосередньо залучений до лікувального процесу цього хворого.

3.Що розуміють під поняттям «ятрогенія» в медичній практиці та деонтології?

- A. Необережне поводження з медичними відходами класу B.
- B. Порушення правил безпеки при роботі з іонізуючим випромінюванням.
- C. Захворювання або патологічний стан, що виникає внаслідок ненавмисного необережного слова чи дії медичного працівника.
- D. Будь-яка стандартна хірургічна операція, проведена за згодою пацієнта.

4. Як з погляду деонтології слід чинити лікарю щодо повідомлення несприятливого (безнадійного) прогнозу онкологічному пацієнту?

- A. Категорично приховувати будь-яку інформацію, даючи лише ілюзорну надію.
- B. Негайно та в жорсткій формі доповісти всі сумні цифри й деталі.
- C. Перекласти обов'язок розмови повністю на молодший медичний персонал.
- D. Індивідуально оцінювати психологічний стан пацієнта, діяти тактовно, враховуючи його готовність та залучаючи родичів чи психолога.

5. Що таке «конфлікт інтересів» у професійній діяльності лікаря?

- A. Ситуація, за якої особистий інтерес або вигода лікаря суперечать його професійним обов'язкам перед пацієнтом.
- B. Будь-яка наукова дискусія між колегами на медичній конференції.
- C. Незгода пацієнта з призначеною схемою лікування через особисті вподобання.
- D. Ситуація, коли в лікарні тимчасово не вистачає певних витратних матеріалів.

6. Яким має бути етичне ставлення медичного працівника до помилок колег?

- A. Публічне висміювання та критика в присутності пацієнтів для демонстрації власної переваги.
- B. Конструктивний розгляд у професійному колі задля аналізу й запобігання, уникаючи безпідставної дискредитації перед пацієнтами.
- C. Повне ігнорування та приховування будь-яких серйозних лікарських помилок заради корпоративної солідарності.
- D. Негайне звернення до жовтої преси або соцмереж з викриттям колеги.

7. Чи має право лікар відмовитися від подальшого ведення пацієнта згідно з нормами професійної етики?

- A. Ніколи, лікар зобов'язаний терпіти будь-яку поведінку пацієнта без винятків.
- B. Так, у будь-який момент без пояснень і без забезпечення наступності лікування.
- C. Так, якщо це не загрожує життю пацієнта, за умови передачі його іншому фахівцю та відсутності небезпеки для хворого.
- D. Тільки за попереднім письмовим дозволом комісії з етики при Міністерстві.

8. Яке етичне правило є ключовим при триажі (сортуванні) пацієнтів в умовах масового надходження постраждалих?

- A. Надання допомоги в порядку живої черги незалежно від тяжкості стану.
- B. Першочергова допомога тим, хто має найменші шанси на виживання, щоб полегшити біль.
- C. Пріоритетне лікування VIP-осіб або тих, хто швидше сплатить благодійний внесок.
- D. Максимальне збереження життя найбільшій кількості постраждалих на основі медичного сортування за життєвими показниками.

9. Який основний законодавчий акт в Україні регулює правові засади охорони здоров'я, права та обов'язки пацієнтів і медиків?

- A. «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
- B. Цивільний кодекс України (виключно статті про договори купівлі-продажу).
- C. Трудовий кодекс Європейського Союзу.
- D. Податковий кодекс України.

10. Що передбачає принцип інформованої згоди пацієнта перед медичним втручанням?

- A. Підписання стандартного бланка без ознайомлення задля економії робочого часу.
- B. Надання пацієнту повної, зрозумілої інформації про мету, ризики та альтернативи перед добровільним затвердженням.

- С. Право лікаря самостійно приймати рішення у будь-яких планових ситуаціях без відома хворого.
- Д. Обов'язкове заповнення згоди нотаріусом для проведення звичайного загального аналізу крові.

11. Яка стаття Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником?

- А. Стаття 115 (Умисне вбивство).
- В. Стаття 125 (Умисне легке тілесне ушкодження).
- С. Стаття 140.
- Д. Стаття 185 (Крадіжка).

12. Чи має право пацієнт в Україні ознайомлюватися з усіма записами у своїй медичній документації та отримувати їх копії?

- А. Ні, медична документація є власністю лікарні, пацієнт не має доступу.
- В. Тільки після досягнення 70-річного віку.
- С. Лише за спеціальним дозволом правоохоронних органів.
- Д. Так, законодавство гарантує право пацієнта знайомитися з медичною інформацією та отримувати виписки чи копії.

13. Що розуміють під системою «універсальних запобіжних заходів» (universal precautions) у біобезпеці?

- А. Поводження з усіма біологічними рідинами пацієнтів так, ніби вони потенційно інфіковані гемоконтактними патогенами.
- В. Використання рукавичок лише при роботі з пацієнтами, які явно підтвердили наявність ВІЛ.
- С. Обов'язкова вакцинація персоналу від грипу щотижня.
- Д. Провітрювання кабінету лікаря кожні дві години.

14. До якої категорії медичних відходів за правилами поводження в Україні належать використані шприці, голки та гострі інструменти?

- А. Категорія А (побутові відходи).
- В. Категорія В (епідемічно небезпечні відходи).
- С. Категорія С (токсикологічно небезпечні відходи).
- Д. Категорія D (радіоактивні відходи).

15. Яким є найефективніший базовий захід для запобігання перекресній інфекції у закладах охорони здоров'я?

- А. Щоденне вологе прибирання підлоги в присутності хворих концентрованим хлором.
- В. Носіння подвійних бахіл усіма відвідувачами та пацієнтами.
- С. Правильна та своєчасна гігієна рук медичним персоналом до і після контакту з пацієнтом.
- Д. Повне закриття вікон у палатах протягом усього року.

16. Етика - це наука про:

- А. .принципи
- В. мораль
- С. норми поведінки
- Д. всі відповіді правильні

17. Хто вперше запровадив термін "деонтологія"

- А. Арістотель
- В. Бентам

- C. Авіцена
- D. Платон

18. Хто сказав, що лікар повинен володіти фізичними й духовними здібностями - очима сокола, руками дівчини, мудрістю змії та серцем лева?

- A. М.М.Петров
- B. С.П.Боткін
- C. Авіценна
- D. Арістотель

19. Кому належить висловлювання: " Майбутнє належить медицині профілактичній "

- A. М.Пирогов
- B. Ф. Найтінгейл
- C. М. Мудров
- D. Л.Пастер

20. Що є символом милосердя та сестринської справи?

- A. Змія
- B. жінка з лампадою
- C. червоний хрест на білому тлі
- D. білий хрест

21. Кого називали в Києві святим доктором?

- A. Теофіл Яновський
- B. Данило Самойлович
- C. Іван Павлов
- D. Олександр Богомолець

22. Що не належить до категорій медичної етики?

- A. честь
- B. гідність
- C. совість
- D. вдача

23. У якому році був прийнятий Етичний кодекс медичної сестри України?

- A. 1998
- B. 1991
- C. 1999
- D. 1997

24. Про що йдеться у 6-й статті Етичного кодексу медичної сестри України?

- A. право пацієнта на згоду
- B. обов'язок зберігати професійну таємницю
- C. передусім не нашкодь
- D. медична сестра - як особистість

25. Коли був прийнятий Етичний кодекс професійної етики Міжнародної ради медсестер?

- A. 1946
- B. 1973
- C. 1981
- D. 1997

2. ВАРІАНТИ ЗАВДАНЬ

1. Законодавство про охорону здоров'я: сучасний стан та перспективи розвитку.
2. Предмет та метод медичного права.
3. Медичні правовідносини.
4. Система медичного права.
5. Джерела медичного права.
6. Медичне право як навчальна дисципліна та галузь права.
7. Правова природа медичної допомоги та медичних послуг.
8. Медична реформа в Україні: її сутність та етапи впровадження.
9. Система закладів охорони здоров'я в Україні за медичною реформою.
10. Правове регулювання екстреної медичної допомоги в Україні.
11. Правове регулювання первинної медичної допомоги в Україні.
12. Правове регулювання вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги в Україні.
13. Права та обов'язки пацієнтів у сфері державних фінансових гарантій.
14. Особливості договорів про медичне обслуговування населення за програмою фінансових гарантій.
15. Поняття "лікарська таємниця".
16. Право людини на медичну інформацію.
17. Загальні організаційно-правові питання інформованої згоди пацієнта.
18. Критерії правомірності інформованої згоди пацієнта.
19. Право людини на згоду на медичне втручання.
20. Право на відмову від медичного втручання.
21. Особливості правового статусу законних представників в сфері охорони здоров'я.
22. Правове регулювання збереження лікарської таємниці.
23. Обов'язок щодо збереження лікарської таємниці в Етичному кодексі лікарів.
24. Поняття "адвокатський запит" та надання інформації на нього у закладах охорони здоров'я.
25. Інформація з обмеженим доступом за Законом України "Про доступ до публічної інформації".
26. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Закону України "Про психіатричну допомогу".
27. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Сімейного кодексу України.
28. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Закону України "Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіцит людини (ВІЛ) та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ".
29. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".
30. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Закону України "Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними".
31. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Закону України "Про протидію захворюванню на туберкульоз".
32. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невинного характеру.

33. Законодавчо визначені випадки передачі медичними працівниками інформації, що становить лікарську таємницю відповідно до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
34. Поняття "пацієнта". Його права та обов'язки.
35. Права і обов'язки застрахованих осіб відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування".
36. Підстави для відмови в наданні допомоги по тимчасовій непрацездатності.
37. Відмова лікаря від подальшого ведення пацієнта.
38. Відмова сімейного лікаря у прийнятті декларації.
39. Надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства.
40. Платні та безоплатні медичні послуги, які надаються іноземцям та особам без громадянства.
41. Захист прав пацієнтів у Конвенціях ЄС.
42. Професійні права та пільги медичних та фармацевтичних працівників. Професійні обов'язки медичних та фармацевтичних працівників.
43. Судовий захист прав медичних працівників.
44. Захист честі, гідності та ділової репутації медичних та фармацевтичних працівників.
45. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
46. Адміністративна відповідальність медичних працівників.
47. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 131 ККУ).
48. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 132 ККУ).
49. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 139 ККУ).
50. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 140 ККУ).
51. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 141 ККУ).
52. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 142 ККУ).
53. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 143 ККУ).
54. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 144 ККУ).
55. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 145 ККУ).
56. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 184 ККУ).
57. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 319 ККУ).
58. Кримінальна відповідальність медичних працівників (ст. 320 ККУ).
59. Кримінальна відповідальність за ст. 325 ККУ.
60. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.
61. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги.
62. Дефекти надання медичної допомоги.
63. Поняття, види та значення медичних експертиз.
64. Медико-соціальна експертиза втрати працездатності та стійкого розладу функцій організму
65. Судово-медична та судово-психіатрична експертиза.

Методичні поради щодо написання есе.

В перекладі з англійської, есе (essay) означає нарис, твір, спробу самостійного аналізу та обґрунтування.

Есе розуміється через вільний стиль з можливими елементами імпровізації, певного пафосу, іронії. Есе – це суб'єктивний, індивідуальний, самостійний простір, де формуються позиції, висловлюються думки, передбачення та демонструються відношення. Тому головна **мета есе** – це самостійне бачення студентом соціальної проблеми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів, у відповідності до обраного підходу, стилю тощо.

Не потрібно розглядати есе виключно як форму рубіжного контролю. Однак, за періодичністю есе може бути поточною та рубіжною формою контролю знань студента.

Перш за все – це форма вираження теоретичного пошуку творчого студента, який здатний підвестися над "формальним" характером академічного реферату і запропонувати

собі та викладачу письмову роботу абсолютно вищого рівня культури навчальної діяльності.

До першочергових завдань написання есе відносяться:

- **саморозвиток** попереднього позитивного досвіду письмових робіт та усних творчих повідомлень студента;
- **стимулювання** студентського самостійного теоретичного пошуку або узагальнення практичного досвіду вирішення соціальних проблем;
- **реалізація** студентського творчого наміру та суб'єктивних передбачень, відношень до соціальних проблем, форм, методів їх вирішення, що являє собою “монолог” під час дискусії, можливо і саму дискусію, де чітку роль займає автор – студент;
- **демонстрація**, враховуючи вимоги навчального плану, мету, завдання навчальної дисципліни, додатково опрацьовані матеріали, зібрані та узагальнені аргументи, самостійної позиції студента;
- **розвиток** змістовності та індивідуалізації взаємовідносин “студент – викладач”.

Есе – це творчий процес .

Процес написання есе можливо уявити як ланцюжок, послідовність певних стадій: міркування, планування, написання, перевірка, вдосконалення написаного.

Якість кожного есе залежить, в першу чергу, від наступних *складових*:

- *Матеріал*, який студент планує використовувати: конспекти прочитаної літератури, лекції, записи підсумків дискусій, власні напрацювання, накопичений досвід по цій проблемі тощо.
- *Якість опрацьованого матеріалу* – його організаційна структура, аргументи, висновки тощо.

Аргументування – наскільки влучно співвідносяться аргументи з піднятими в есе проблемами.

Важливим є підбір матеріалу для читання: по кожній конкретній темі потрібно спочатку прочитати дві або три ключові глави книг, в яких подаються зрозумілі концептуальні рамки або теоретична аргументація, чи приводяться всебічні емпіричні дані. Таке стратегічне читання сформує певні основні орієнтири по темі (враховуючи різні судження, інтерпретації), слугуватиме фундаментом для цілеспрямованого подальшого читання.

В залежності від тематики, важливим є включення до списку літератури для читання одного або двох тематичних досліджень – досліджень випадку (case studies), що мають протилежні спрямування. Ефективне використання тематичних матеріалів та даних допоможуть студенту попередити типову помилку – надмірне використання узагальнень в есе.

Тема, питання та завдання, що постали перед студентом в процесі написання есе, потребують аналітичних відповідей, тобто пошуку пояснення: чому щось відбувається (з якої причини, як це відбувається) процеси, механізми. При цьому відповідь потребує не простого опису факту, погляду. Все це цікаво і важливо та являє собою тільки частину матеріалу, який використовує студент для відповіді. Це не є відповідь на тему або запитання.

При виборі теми, перш за складання плану, студент має переконатися, що він вірно прочитав, зрозумів її. Бо тема може буде інтерпретована по-різному, та щоб її висвітлити існує кілька підходів: тому студенту потрібно обрати один варіант інтерпретації, підходу, мати можливість обґрунтувати свій підхід / бачення. При цьому зміст теми / запитання може охоплювати широкий спектр проблем, потребувати залучення великого об'єму літератури. В цьому випадку студент має можливість прийняти рішення, відповідно до якого в есе (головній його частині) будуть проілюстровані тільки певні аспекти цього питання. У студента не буде ніяких проблем, якщо він не буде виходити за рамки окресленого кола. Вибір, бачення студента потрібно аргументувати відповідними доказами.

Виходячи з рішення студента про те, як він розкриватиме тему, потрібно скласти план есе.

Орієнтовна структура есе:

- *титильна сторінка* (одна сторінка): згідно з вимогами навчального закладу;
- *зміст* (одна сторінка): зазначаються усі розділи та сторінки їх розташування в есе;
- *вступ* (одна сторінка): місія студента щодо розгляду теми есе, його авторське бачення або сутність та обґрунтування вибору цієї теми, мета й завдання дослідження;
- *основна частина* (до десяти сторінок): відповідає структурі розгляду проблеми за авторським баченням, або аргументоване розкриття теми на підставі зібраного та опрацьованого матеріалу. В основній частині, спираючись на вивчення інформаційних джерел, подається обґрунтоване розкриття проблеми, аналізуючи погляди науковців, які працювали над цим питанням, висвітлюється досвід окремих соціальних агенцій, викладається аргументована власна позиція щодо вирішення поставлених завдань, подається власне бачення шляхів розв'язання проблеми. Автор есе може використовувати і результати власних досліджень;
- *висновки* (одна сторінка): підбиваються остаточні підсумки наукового дослідження, узагальнюються і висвітлюються здобуті результати, формулюються обґрунтовані пропозиції, практичні рекомендації;
- *список використаних джерел*: елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис складається безпосередньо за друкованим твором або виписується з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела слід подавати відповідно до вимог державного стандарту. Зразки оформлення бібліографічного опису джерел у есе наводяться нижче.
- *додатки* (схеми, таблиці тощо): оформляються як продовження кваліфікаційної роботи на її наступних сторінках, розміщуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Додатки мають мати спільну з рештою тексту наскрізну нумерацію сторінок. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток ____" і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, наприклад: "Додаток А", "Додаток Б" та ін.

Вступ вміщує короткий виклад розуміння, бачення студента, підхід до відповіді на тему/ запитання. Важливо та корисно у вступі сформулювати мету та завдання есе, а також дати короткі визначення ключових термінів. Власні судження студент приводить у головній частині есе (можливо під окремим підзаголовком).

Добре перевірений спосіб побудови есе – використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення (сукупність підзаголовків допомагає побачити те, що пропонує зробити студент, чи є добрим його бачення). Ефективне використання підзаголовків – не тільки визначення основних пунктів, які студент бажає висвітлити, це також наявність або відсутність логічності у висвітленні теми есе.

Змістовна, головна частина передбачає розвиток аргументів та аналізу, виходячи з наявних даних, позицій за темою есе. В цьому основний зміст та головна трудність: саме з цією метою потрібно зазначити підзаголовки, за якими студент структурує аргументацію, обґрунтовує (логічно, користуючись даними та чітким міркуванням) власний аналіз.

Рекомендується свою аргументацію обмежити параграфом, де сконцентрована одна думка. В чернетці, доцільно пронумерувати параграфи та слідкувати за логічністю, послідовністю тексту. В остаточному варіанті есе номерів параграфів не зазначають.

Для написання есе на доброму рівні дуже важливо те, як використовуються емпіричні дані та інші джерела (особливо якість читання).

Усі фактичні дані співвідносяться з конкретним часом та місцем. Тому перш за все потрібно переконатися, що ці факти доречні часу та місцю дослідження студента. Навіть, якщо студент використовує таблицю щодо, наприклад, соціальних послуг в Україні, він зобов'язаний вказати час проведення цього дослідження.

Специфічність даних за часом та місцем – один з чинників попередження надмірного узагальнення.

Студент завжди може передбачити надмірне узагальнення, якщо пам'ятає, що в рамках есе *дані, факти тощо є ілюстрацією, а не підсумковим актом*, тобто вони підтверджують аргументи студента, свідчать про його вміння використовувати дані доречно.

Студент не забуває, що дані відносно спірних питань – завжди піддаються сумніву. Від студента і не очікують, що його есе винайде відповідну та остаточну відповідь: ніхто та ніколи не погодиться з тим, що це є єдина вірна відповідь!

Але що може студент ?

Студент, як автор есе, може зрозуміти сутність фактичного матеріалу, зв'язаного з цим запитанням:

- які критерії?
- наскільки надійні дані для побудови цих критеріїв?
- до якого висновку можливо прийти на підставі цих даних та критеріїв відносно причини та наслідку? тощо, та продемонструвати це в есе.

Заклучна частина – закінчення – є коротким викладенням основних аргументів студента.

Закінчення також вміщує вказівку на застосування роботи студента, не виключаючи взаємозв'язку з іншими проблемами.

За що викладачі ставлять гарні оцінки авторам есе?

За здатність побудувати та довести власну позицію з певної проблеми на підставі набутих знань.

Студент мусить керуватися тим станом, що всі ми маємо справу з предметами, де не існує абсолютно “вірних” та “не вірних” відповідей на запитання, як це буває в фізиці чи математиці – існує тільки більш-менш аргументовані точки зору. Викладачі чекають від студентів самостійного мислення, тобто – що студент думає про цю тему / проблему.

При формуванні власної позиції / бачення студента в центрі уваги знаходиться:

- індивідуальна здатність критично та незалежно оцінити коло інших даних, точок зору, позицій, аргументів;
- здатність розуміти, оцінювати та встановлювати зв'язки між ключовими моментамилюбих проблем та запитань;
- вміння диференціювати, в тому числі протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу, дискусії з принципових питань;
- здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.

Обсяг есе близько 3 – 12 сторінок друкованого тексту (обсяг залежить від теми есе, шляхів і способів представлення результатів дослідження).

Оцінка за есе є обов'язковим балом, який враховується при виставленні підсумкової оцінки з навчального курсу “Педагогіка та мистецтво викладання у вищій школі”.

Максимальна кількість балів за есе – 17.

Критерії оцінювання есе

№	Критерії оцінювання роботи	Максимальна оцінка у балах
1	Формулювання мети і завдань роботи	1
2	Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	2
3	Обґрунтоване розкриття проблеми, аналіз різних інформаційних джерел (наукових видань, навчальної літератури, періодичних видань, матеріалів мережі Internet), критична та незалежна оцінка різноманітних точок зору, позицій, аргументів.	7
4	Зв'язок з реальною практикою, аналіз діяльності окремих організацій, конкретних проблемних ситуацій	3
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання поставлених завдань, творчий підхід до написання есе.	2
6	Якість оформлення роботи	2

Рекомендована література

Основна

1. Медико-правовий тлумачний словник / упоряд. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, Н.Є. Хлібороб, О.В. Цибак; за ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010.
2. Медичне право України : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. – 507 с.
3. Медичне право України : практикум / уклад.: І.Я. Сенюта, І.О. Богомазова, О.Ю. Кашинцева, Д.Й. Клапатий, Р.А. Майданик, О.Є. Січкоріз, Х.Я. Терешко, У.Я. Хребтань, Х.М. Шубак ; заг. ред. І.Я. Сенюта. – Львів : Світ, 2014.
4. Сучасне українське медичне право: монографія / за заг.ред. С.Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010. – 496 с.
5. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254/96 // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №3 0. Ст. 141.
6. Кодекс законів про працю України. - Закон від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII (в редакції за станом на 01.03.2011 року) // Відомості Верховної Ради УРСР - 1971.- № 50.- Ст. 375.
7. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України.- 2003. - № 40-44, Ст.356.
8. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України.- 2003.- № 18-22.- Ст.144.
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 234-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>
10. Кодекс України про адміністративне правопорушення від 07.12.1984р. № 8073-X. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>
11. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України .-1993.- № 4.- Ст. 19.

12. Етичний кодекс лікаря України, прийнятий Всеукраїнським з'їздом лікарських організацій та Х З'їздом Всеукраїнського лікарського товариства (ВУЛТ) від 27 вересня 2009 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/17132>
13. Про екстрену медичну допомогу. Закон України від 05.07.2012 р. № 5081- VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/5081-17>
14. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Закон України від 19.10.2017 р. № 2168-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2168-19>
15. Про охорону дитинства. Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2402-14>
16. Про лікарські засоби. Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/123/96-%D0%B2%D1%80>
17. Про доступ до публічної інформації. Закон України від 13.01. 2011 р. № 2939-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2939-17>
18. Про психіатричну допомогу. Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1489-14>
19. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіцит людини (ВІЛ) та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ. Закон України від 12.12.1991 р. № 1972-XII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1972-12>
20. Концепція управління якістю медичної допомоги у галузі охорони здоров'я в Україні на період до 2020 року. Наказ МОЗ від 01.08.2011 р. № 454 Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article 7.2>.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Загальна декларація прав людини: ООН, 10 грудня 1948 р. // Голос України від 10.12.2008 р. – № 236.
2. Декларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта / Міжнародний альянс організацій пацієнтів, від 24.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.patientsorganizations.org>
3. Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Європейська нарада з прав пацієнтів, Амстердам, 28-30 березня 1994 р. ВООЗ Європейське регіональне бюро // <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Європейська хартія прав пацієнтів, листопад 2002 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.activecitizenship.net/patients-rights/projects/29-european-charter-of-patients-rights.html>
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод / Рада Європи, від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину: Рада Європи, Європейський Союз; Конвенція від 04.04.1997 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_334
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1105-14>
8. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
9. Угода про надання медичної допомоги громадянам держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав. Ратифікація від 01.06.2000 р. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_027
10. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу. Наказ МОЗ України від 19.03.2018 р. № 503. Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article>
11. Порядок надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають або тимчасово перебувають на території України, які звернулися із

заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового. Постанова КМУ від 19.03.2014 р. № 121. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121-2014-%D0%BF>

12. Про затвердження Порядку вибору та зміни лікаря первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та форми первинної облікової документації: Наказ МОЗ України від 04.11.2011 р. № 756. Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article>

13. Про затвердження зразка технічного опису листка непрацездатності та Інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2004 № 532/274/136-ос/1406. Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article>

14. Про затвердження Інструкції про проведення обов'язкових попередніх і періодичних психіатричних оглядів. Наказ МОЗ від 01.02.2002 р. № 12. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0094-02>

15. Правила застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги. Наказ МОЗ від 31.08.2018=7 р. № 992. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-17> Про донорство крові та її компонентів. Закон України від 23.06.1995 р. № 239/95-ВР. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/239/95-%D0%B2%D1%80>

16. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини. Закон України від 17.05. 2018 р. № 2427-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2427-19>

17. Про судову експертизу. Закон України від 25.02. 1994 р. № 4038-XII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4038-12>

18. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Наказ Мінюста від 08.10.1998 р. № 53/5. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

19. Положення про клініко-експертну комісію МОЗ. Наказ МОЗ від 05.02.2016. № 69. Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article>

20. Порядок контролю якості медичної допомоги. Наказ МОЗ від 28.09.2012 р. № 752. Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article>

21. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.05.2018 № 865. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18>

22. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи. Наказ МОЗ від 17.01.1995 р. № 6. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95> Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людини. Закон України від 17.05. 2018 р. № 2427-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2427-19>

23. Про поховання та похоронну справу. Закон України від 10.07.2003 р. № 1102- IV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1102-15>

24. Про затвердження нормативно-правових документів з питань трансплантації. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25 вересня 2000 № 226; Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0697-00> 25. Про затвердження Положення про Координаційний центр трансплантації органів, тканин і клітин. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 11 грудня 2006р. № 812. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1380- 06>

26. Перелік послуг з надання третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги методом трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів, які надаються учасниками пілотного проекту щодо зміни фінансового забезпечення оперативного лікування з трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів. Постанова КМУ від 18.12.2019 р. № 1083. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1083-2019->

Інформаційні ресурси

1. Президент України – www.president.gov.ua.
2. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua.
3. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua.
4. Міністерство охорони здоров'я України – <http://www.moz.gov.ua>.
5. Міністерство економіки України – www.me.gov.ua.
6. Міністерство фінансів України – www.minfin.gov.ua.
7. Державна податкова адміністрація України – www.sta.gov.ua.
8. Державний комітет статистики України – www.ukrstat.gov.ua.
9. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua.
10. Організація об'єднаних націй – www.un.org/russian/esa/index.html.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 04.12.2025).
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 04.12.2025).
3. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 04.12.2025).
4. Бачинська Л. Ю. Співвідношення медичної етики, медичної деонтології та біоетики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2016. Вип. 37 (3). С. 131–134.
5. Бойко Ю. Ю. Кримінально-правова охорона прав пацієнта в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2019. 241 с.
6. Болдіжар С. О., Пішта В. І. Джерела медичного права Сполученого Королівства, Ірландії, США, Канади, Австралії та Нової Зеландії. Закарпатські правові читання. Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів : матер. міжнар. конф. (Львів, Україна, 27 квіт. 2023 р.). Ужгород : Liha-Pres, 2023. С. 328.
7. Болдіжар С. О., Пішта В. І. Поняття та система джерел медичного права. Матеріали 78-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу юридичного факультету. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2024. С. 143–149.
8. Геглюк О. М. Характеристика законодавства у сфері охорони здоров'я. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2024. Т. 2, вип. 81. С. 79–88.
9. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / ред. кол. М. Бабак, О. Давліканова, М. Дмитрієва [та ін.]. Київ : Вістка, 2021. 170 с.
10. Гуділін Т. Є. Державне регулювання ліцензування господарської діяльності з медичної практики в Україні : кваліфікаційна робота магістра : 281 «Публічне управління та адміністрування». Харків : ХНМУ, 2022. 73 с.
11. Іванчук О. В., Боб А. О. Особливості комунікативної взаємодії медичної сестри та геріатричних хворих. Медсестринство. 2017. № 3. С. 33–36.
12. Камінська А. С. Організаційно-правові механізми державного регулювання приватної медицини в Україні : кваліфікаційна робота. Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2022. 97 с.
13. Касевич Н. М. Медсестринська етика і деонтологія : підручник. 3-тє вид., випр. Київ : ВСВ «Медицина», 2013. 200 с.
14. Коваль А. М. Інформація як об'єкт захисту прав пацієнтів в закладах охорони здоров'я. Академічні візії. 2025. № 42. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1988> (дата звернення: 04.12.2025).

15. Лазарєв І. М. Державне регулювання питань реабілітації в сфері охорони здоров'я : кваліфікаційна робота магістра : 281 «Публічне управління та адміністрування». Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2025. 97 с.
16. Легеза Ю. Медичний ризик як підстава звільнення від юридичної відповідальності. Law. State. Technology. 2022. № 2. С. 62–66.
17. Медичне право : підручник / ред. С. Булеца, М. Менджул. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2021. 720 с.
18. Москаленко В. Ф., Грузєва Т. С., Іншакова Г. В. Регламентація права на охорону здоров'я у міжнародних нормативно-правових актах. Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення) : матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (17–18.04.2008, м. Львів). Львів, 2008. С. 186–201.
19. Пасєчко Н. В. Основи сестринської справи : підручник. Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. 544 с.
20. Поплавська С. Д. Етика професійної взаємодії медпрацівника і хворого. Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. 2013. № 11. С. 126–135.
21. Стеценко С., Стеценко В., Сенюта І. Медичне право України : підручник. Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507 с.
22. Тарасенко В., Щукін О. Медичне право : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08-право спеціальності 081-право. Одеса : Фенікс, 2024. 97 с.
23. Тишкевич-Льова Є. В. Психологічні особливості спілкування медичної сестри і пацієнтів із позицій медичної деонтології. Медсестринство. 2021. № 1. С. 57–59.
24. Федотова В. П. Сімейні лікарі як первинна ланка системи охорони здоров'я в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аналіз : кваліфікаційна робота магістра спеціальності 081 «Право». Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 100 с.
25. Яворська Ж. Б. Електронний навчальний посібник до вивчення курсу навчальної дисципліни «Економіка охорони здоров'я. Маркетинг медичних послуг». Львів, 2024. 74 с.

Термінологічний словник

Медичне право — комплексна галузь права, яка регулює суспільні відносини у сфері медичної діяльності, а саме: відносини між пацієнтом і медичним працівником, права та обов'язки суб'єктів, а також організацію управління охороною здоров'я.

Права пацієнта — система законодавчо закріплених можливостей і гарантій, які забезпечують захист інтересів людини під час отримання медичної допомоги (право на інформацію, таємницю, вибір лікаря тощо).

Інформована добровільна згода пацієнта — письмова чи усна згода, надана пацієнтом (або його законним представником) на основі отриманої від лікаря повної, доступної та об'єктивної інформації про характер захворювання, мету, ризики та альтернативи запропонованого лікування.

Лікарська таємниця — правовий режим нерозголошення відомостей про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимне і сімейне життя громадянина, які стали відомі медичному працівникові у зв'язку з виконанням професійних обов'язків.

Ятрогенія (ятрогенне захворювання) — будь-яке погіршення стану здоров'я пацієнта (фізичного чи психічного), що ненавмисно виникло внаслідок дій або бездіяльності медичного працівника (лікувальних, діагностичних, профілактичних процедур).

Лікарська помилка — добросовісна помилка медичного працівника в його професійній діяльності, яка виникла через об'єктивні труднощі, недосконалість медичної науки чи умов роботи, за відсутності ознак недбалості, халатності або злочинного умислу.

Медична етика — наука, що вивчає систему моральних норм, цінностей, принципів і правил поведінки медичних працівників у відносинах з пацієнтами, їхніми родичами, колегами та суспільством.

Медична деонтологія — прикладний розділ медичної етики, який вивчає сукупність конкретних обов'язків, професійних вимог та етичних норм поведінки медичного працівника під час виконання своїх обов'язків.

Біоетика — міждисциплінарна галузь знань, що досліджує моральні, філософські, соціальні та юридичні проблеми, які виникають у процесі розвитку біологічних і медичних технологій (наприклад, клонування, трансплантація, сурогатне материнство).

Евтаназія — навмисне припинення життя невиліковно хворої людини з метою полегшення її страждань на її власне прохання.

Хоспіс — спеціалізований медико-соціальний заклад (або підрозділ), призначений для надання паліативної допомоги невиліковно хворим пацієнтам на термінальній стадії захворювання.

Патерналізм (у медицині) — традиційна модель взаємин «лікар-пацієнт», де лікар займає домінуючу позицію (подібно до батька), одноосібно приймаючи рішення щодо тактики лікування пацієнта без його активного залучення.

Біобезпека (біологічна безпека) — система організаційних, медико-санітарних, інженерно-технічних та юридичних заходів, спрямованих на запобігання шкідливому впливу небезпечних біологічних агентів на здоров'я людей та навколишнє середовище.

Біозахист — сукупність заходів, призначених для запобігання втраті, викраденню, неправомірному чи зловмисному використанню біологічних матеріалів, штамів патогенів або технологій.

Внутрішньолікарняна інфекція (ВЛІ) / Інфекція, пов'язана з наданням медичної допомоги (ІПНМД) — будь-яке клінічно розпізнаване інфекційне захворювання, що уражує пацієнта внаслідок його госпіталізації або звернення за медичною допомогою, або медичного працівника внаслідок виконання ним службових обов'язків.

Медичні відходи — відходи, що утворюються в закладах охорони здоров'я, лабораторіях і науково-дослідних установах під час надання медичних чи діагностичних послуг, які поділяються на категорії за ступенем небезпеки (епідеміологічно небезпечні, токсикологічні, радіоактивні тощо).

Професійні ризики медичних працівників — імовірність ушкодження здоров'я або виникнення захворювань у медичного персоналу під дією шкідливих чинників професійного середовища (біологічних, хімічних, фізичних, психоемоційних